

DOI: [https://doi.org/10.58253/2078-1628-2026-1-2\(35\)-002](https://doi.org/10.58253/2078-1628-2026-1-2(35)-002)

УДК 378.14(4-6ЄС)

JEL I23, I28, O52

Дмитро Миколайович СВИНАРЕНКО

кандидат технічних наук, доцент,
докторант кафедри міжнародних економічних відносин,
Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро, Україна

 <https://orcid.org/0000-0003-3179-9129>e-mail: kaf_mev@ukr.net

СТРАТЕГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЄС

Анотація. Враховуючи прогресивність ЄС, вивчення його стратегій та політики у розвитку вищої освіти (ВО) є важливим науково-практичним завданням. Метою роботи є визначення стратегічних імперативів й основних напрямів перспективного розвитку ВО у ЄС. Відзначено, що визначення імперативів й напрямів розвитку ВО у ЄС базується на урахуванні: цілей у цій сфері, встановлених на рівні ЄС; проблем цього сектору; об'єктивних світових умов і глобального контексту. Визначено та роз'яснено імперативи перспективного розвитку ВО у ЄС, пов'язані із: забезпеченням сталого зростання європейської економіки; підвищенням рівня конкурентоспроможності економік країн-членів і ЄС; досягненням світового наукового та інноваційного лідерства ЄС; створенням передумов культурного та політичного лідерства цього об'єднання; забезпеченням успішного переходу до сталого розвитку; ефективним вирішенням соціальних проблем, особливо щодо нерівності. Окремо надано пояснення щодо впливу парадигми сталості на розвиток ВО у ЄС та змін, передбачених Європейським зеленим курсом в освіті. У цілому окреслено глобальний контекст розвитку ВО у ЄС. Відзначено, що європейські заклади ВО мають значні переваги для адаптації до зумовлених цим контекстом наслідків. Визначено напрями розвитку сектору ВО у ЄС, а саме: забезпечення доступності ВО; підвищення рівня якості ВО, її відповідності вимогам ринку праці; сприяння навчанню дорослих та навчанню протягом життя; підвищення відповідності освіти технологічним трендам; розширення ролі інститутів ВО; нарощування потенціалу національних систем ВО та закладів ВО; підвищення рівня конкурентоспроможності ВО та творення закладів ВО світового класу.

Ключові слова: ЄС, вища освіта, стратегія, цілі, пріоритети, імперативи розвитку, напрями розвитку, глобалізація, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Розвиток високотехнологічних галузей та гонка за інноваціями, що розгорнулась між країнами, привела до підвищення запиту на висококваліфікованих фахівців. Ця обставина ще більше звернула увагу на забезпечення розвитку ВО, роль якої перманентно розширюється у контексті соціально-економічного прогресу. Сфера ВО інтенсивно глобалізується, що супроводжується загостренням конкуренції на світовому ринку освітніх послуг, поширенням нових стандартів, освітніх програм та ін. Джерелом модернізації ВО стають провідні заклади ВО, які розташовані у країнах-лідерах. Одним зі світових культурних та інтелектуальних центрів, який задає тренди у сфері освіти, є ЄС. Завдяки політико-економічній інтеграції це об'єднання сформувало освітній простір та забезпечує підтримку сектору ВО, прагнучи до її випереджального розвитку. Вивчення імперативів та напрямів розвитку ВО у ЄС є важливим науково-практичним завданням для узагальнення та використання прогресивного досвіду, а також співробітництва з європейськими державами. Це особливо актуально для України з огляду на євроінтеграційний курс та необхідність реформування системи ВО.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В останні роки увага до проблематики розвитку ВО зростає. Це зумовлено новими перешкодами, що постають перед нею у XXI ст., які досліджено у роботі К. Абрамовіц, В. Фішман та Г. Гарднер [1]. О. Піфко акцентує увагу на нових глобальних тенденціях у ВО, що впливають на перспективи її розвитку та вимагають модернізації освітньої політики [2]. Поряд з цим потрібно враховувати тенденції у регіональному ринку освітніх послуг, що мають місце у Європі (Н. Артюхова та співавтори [3]). Еволюція сучасної європейської освітньої політики досліджується у роботі [4]. Відповідно зростає увага до стратегії ЄС та змін, що відбуваються у секторі ВО. Зокрема, у роботі М. Орехової досліджується інтернаціоналізація ВО у Європі [5]. Значно змінюється політика фінансування вищої освіти [6]. А. Мільйоре та співавтори наголошують на утворенні університетських хабів як гібридних просторів між кампусом, роботою та соціальними зонами [7]. Масштабно реалізуються ініціативи щодо створення європейських закладів ВО та розвитку інших форм співробітництва [8]. Поряд з цим, як зазначає О. Бульвінська, шукаються нові моделі автономії закладів ВО [9]. Е. Мокскі та співавтори наголошують на тому, що ВО стає більш міждисциплінарною для сприяння сталому розвитку [10]. Проведений аналіз досліджень довів велику увагу до проблематики розвитку ВО у ЄС, значні зміни у всій системі та на рівні закладів ВО. Водночас імперативи та напрями розвитку ВО, визначені у ЄС на стратегічному рівні, досліджені недостатньо системно і повно. Це вимагає відповідних досліджень щодо розвитку ВО у ЄС, що важливо для України з точки зору впровадження європейських стандартів (Ж. Лупак [11]) та подальшої інтеграції у Європейський простір ВО (В. Антонюк [12]).

Мета дослідження: визначити стратегічні імперативи й основні напрями перспективного розвитку ВО у ЄС.

Викладення основного матеріалу дослідження. Визначення імперативів й напрямів розвитку ВО у ЄС базується на урахуванні: цілей у цій сфері, встановлених на рівні ЄС; проблем ВО; світових умов (технологічні зміни, гео економічна конкуренція, демографічні зміни та ін.) та глобального контексту, а також розривів і відмінностей між країнами-членами ЄС [13; 14; 15].

Стратегічні цілі розвитку ВО охоплюють насамперед: покращення доступу та участі населення у ВО; комплексне забезпечення інклюзивності та рівних можливостей; підвищення рівня якості освіти; забезпечення релевантності освіти потребам економіки; сприяння дослідженням та інноваціям [13; 14; 15]. Окремо визначені цілі щодо «зелених» навичок, STEM та ІКТ-освіти. На рівні ЄС поступово йде досягнення цільового індикатора частки людей 25–34 років з ВО у 45% до 2030 р. (табл. 1).

Таблиця 1

**Частка людей віком 25–34 років з ВО у ЄС, 2015–2024 рр.,
% населення віком 25–34 років**

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Всього	36,5	36,8	37,6	38,7	39,6	40,7	41,5	42,0	43,1	44,1
Чоловіки	31,2	31,5	32,2	33,3	34,3	35,3	36,1	36,5	37,5	38,6
Жінки	41,8	42,3	43,2	44,2	45,1	46,2	47,1	47,7	48,8	49,8
Мета на рівні ЄС	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45

Джерело: [16].

Сучасна промислова революція, яка супроводжується виникненням нових промислових систем, формує нові вимоги до знань та навичок працюючих. Це зумовлює трансформацію ВО, оновлення освітніх програм, інтеграцію нових технологій в освітній процес для формування нового набору навичок та підготовки фахівців, здатних працювати в Індустрії 5.0. Визначально важливою є її відповідність новим вимогам ринку праці. Головним результатом ВО є рівень зайнятості, особливо молоді [13; 14; 15]. В останні роки у цілому по ЄС спостерігається зростання рівня зайнятості випускників віком 20–34 років (табл. 2).

Таблиця 2

**Рівень зайнятості нещодавніх випускників віком 20–34 років за рівнем
освіти у ЄС, 2015–2024 рр., %**

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Всього (ISCED 3-8)	75,5	77,4	79,0	80,9	81,0	78,7	79,5	82,4	83,5	82,3
Середня освіта (ISCED 3-4)	69,9	72,1	73,4	76,1	76,0	72,1	72,7	76,9	78,0	76,2
Вища освіта (ISCED 5-8)	80,4	81,9	83,9	85,0	85,1	83,7	84,9	86,7	87,6	86,7

Джерело: [16].

Однак на рівні країн-членів є значні відмінності та проблеми. Тому імперативним для політики ЄС залишається завдання залучення молоді до участі у формальній ВО та сприяння працевлаштуванню випускників. Проблема залучення

молоді до участі у формальній ВО є актуальною у гендерному та територіальному вимірі. Також визначено ціль зменшення частки осіб 18–24 років, що достроково залишають освіту, яка має бути меншою за 9% до 2030 р. У 2014–2024 рр. цей показник по ЄС зменшився з 11,1% до 9,3%. Особливо гострою ця проблема є для депресивних районів, сільської місцевості та містечок [16]. Для виокремлення імперативів перспективного розвитку ВО у ЄС потрібно враховувати, з одного боку, збільшення значущості ВО як фактору соціально-економічного прогресу, а з іншого – збереження значних відмінностей між країнами ЄС у рівні розвитку та параметрах сектору ВО. Імперативи перспективного розвитку ВО у ЄС пов'язані із: 1) забезпеченням сталого економічного зростання у європейському і національному вимірах; 2) підвищенням рівня конкурентоспроможності економік країн-членів і ЄС; 3) утриманням світового наукового та досягненням інноваційного лідерства ЄС; 4) створенням передумов культурного та політичного лідерства ЄС; 5) забезпеченням успішного переходу до сталого розвитку; 6) ефективним вирішенням соціальних проблем, особливо щодо нерівності [13; 14; 15].

Вплив ВО на економічне зростання зростає, що охоплює створення людського капіталу, забезпечення прогресу знань, стимулювання інновацій, підтримання інституційного порядку та демократії. Це доповнюється зростанням освітнього сектору (зайнятість, доходи, інвестиції, надання послуг). Значущість ВО також посилюється у контексті подолання кризових явищ в економіці, адаптації до структурних та технологічних змін економіки, переходу до цифрового суспільства та моделі сталого розвитку. Зростання значущості ВО у підвищенні конкурентоспроможності національних господарств підтверджено практикою успішних країн, пов'язаною із: створенням людського капіталу; розробкою та поширенням інновацій; забезпеченням цифрових та інших трансформацій; сприянням адаптаційним процесам; підтримкою ефективності інститутів. ВО має особливе значення для ЄС як основа «м'якої» сили та інтелектуального лідерства на глобальній арені, особливо у контексті зміни світового порядку та прогресивних змін у світі. Для підвищення рівня конкурентоспроможності економіки ЄС стратегічно закріплено орієнтири на передову освіту, науку та інновації. Важливість науки та інновацій зумовлена у контексті технологічних змін, оскільки вони впливають на міжнародну конкуренцію. Проте роль ВО стає більш значущою для адаптації людського капіталу до нових вимог ринку праці, технічних і безпекових стандартів, інших регуляторних норм.

Культурне лідерство ЄС має тривалу світову історію, а також цивілізаційний, правовий та політичний аспект для підтримки світового порядку. Підтримка культурного лідерства є окремим предметом політики ЄС. Це має безпосередні та опосередковані зв'язки зі сферою освіти, вимагає єднання країн-членів навколо світового суспільного прогресу. Зовнішня стратегія ЄС спрямована на забезпечення сильних позицій Європи у світі. ВО має вирішальне значення для налагодження діалогу цивілізацій та побудови гармонійного культурного середовища усередині ЄС.

Стратегія ЄС щодо «зеленого» переходу посилює важливість ВО, що забезпечує соціальний прогрес. Це зумовлено необхідністю підвищення рівня культури, моралі, зміцнення соціальних інститутів, подолання соціальних проблем та протиріч. Роль ВО зокрема пов'язана з освоєнням технологій та навичок для побудови нових систем виробництва. Роль освіти визначена у Цілях сталого розвитку (ЦСР), а саме ЦСР-4 «Якісна освіта» та іншими («Подолання бідності», «Гендерна рівність», «Гідна праця та економічне зростання», «Зменшення нерівності», «Боротьба зі зміною клімату», «Мир, справедливість та сильні інституції»). Тому стратегія «зеленого» переходу передбачає підтримку ВО, зокрема для створення умов для розробки та поширення «зелених» інновацій, контролю за споживанням, побудови циркулярної економіки, впровадження нових стандартів та правил у всіх сферах життя. Потрібно враховувати вплив парадигми сталості на розвиток ВО (рис. 1). Остання повинна стати каталізатором розбудови нової економіки для відповіді на перешкоди, заклади ВО (ЗВО) – головними провайдерами цих змін [13; 14; 15].

Європейський зелений курс (ЄЗК) визначає нові завдання розвитку освіти, охоплюючи всі її рівні. ЄС активно реалізує проєкти, пов'язані із екологічною грамотністю, визначає необхідність та підтримує впровадження навчальних програм для шкіл та ЗВО. ВО тісно пов'язана з дослідженнями та розробками в області екології, клімату, сталих технологій тощо. Запроваджено програми «зеленої» мобільності, обміну здобувачів ВО, тематичних стажувань, курсів. Передбачено перетворення кампусів закладів ВО для досягнення їх сталості. Під впливом ЄЗК запроваджено ініціативи щодо розвитку «зеленої» освіти, зокрема на рівні вищої (навчальні програми; потенціал викладачів; навчальні матеріали; можливості закладів ВО). Формується нова законодавча база щодо освіти для «зеленого» переходу, коригується рамка компетентностей у сфері сталого розвитку.

Важливим спрямуванням розвитку ВО стала боротьба із соціальною нерівністю та бідністю, що особливо стосується ВО. Рівний доступ до такої освіти – передумова для отримання гідного місця роботи. Це пов'язано із подоланням нерівності у сфері зайнятості, доходів, у тому числі за гендерною та віковою ознаками, у територіальному аспекті. Це стосується різних соціальних груп, інтеграції мігрантів, людей з особливими потребами тощо. Це стосується досягнення цілей ЄС. Тому він ініціює та фінансує заходи щодо боротьби із нерівністю та бідністю, пов'язані із ВО. Окремим напрямом цього є підтримка міжнародної освітньої та професійної мобільності. Боротьба із нерівністю стосується також підвищення рівня цифрових навичок у населення за рахунок цифрової освіти. У цьому контексті ЄС стимулює розвиток вищої ІКТ-освіти.

Рис. 1. Напрями впливу парадигми сталості на розвиток ВО у ЄС

Джерело: розроблено автором.

Потрібно більш детально звернути увагу на певні моменти глобального контексту розвитку ВО у ЄС, а саме: зростанні міжнародних потоків (мобільності) здобувачів ВО; підвищенні рівня транснаціоналізації ВО; інтенсифікації глобалізаційних процесів у ВО (гармонізації інститутів, конвергенції національних моделей, стандартів, змісту освіти; інтенсифікації інформаційних потоків); загостренні конкуренції закладів ВО через попередні закономірності; широкий цифровізації ВО, формуванні її нового глобалізованого інформаційного простору; появі нових акторів на світовому ринку освітніх послуг (великих технологічних компаній, цифрових платформ); високій світовій динаміці змін у ВО, диверсифікації освітніх програм. Для адаптації до цих обставин європейські ЗВО мають переваги (європейські освітні традиції, високий рівень конкуренції на європейському ринку, вагома підтримка з боку ЄС, міжнародне співробітництво, жорсткі стандарти у сфері ВО).

Враховуючи вищевикладене, можна визначити основні напрями перспективного розвитку сектору ВО у ЄС [13; 14; 15]:

1. Забезпечення доступності ВО, що є базовим для всіх інших пріоритетів. Завдання доступності та рівності надання ВО є базовим у Болонському процесі. Трактовка доступності розширюється, охоплюючи: фінансову; фізичну; відсутність дискримінації; поінформованість; гнучкість при поєднанні освіти та роботи. Забезпечення доступності ВО є частиною Європейського стовпа соціальних прав. Забезпечення доступності ВО пов'язано із її: інклюзивністю; існуванням різних моделей навчання; підтримкою здобувачів ВО; використанням цифрових технологій та ін. ЄС підтримує національні заходи щодо доступності ВО, зокрема фінансову підтримку здобувачів ВО, заходи підтримки інших вразливих груп;

2. Підвищення рівня якості ВО, її відповідність вимогам ринку праці. Якість ВО охоплює весь спектр питань: зміст освітніх програм; методи навчання; навчальні матеріали тощо. Все це безперервно удосконалюється, розширюються можливості працевлаштування, що базується на тісному зв'язку з ринком праці, співпраці закладів ВО та бізнесу, міжнародному співробітництві. У ЄС створено особливу методологію забезпечення якості ВО, запроваджено систему визнання кваліфікації та дипломів. Відповідність вимогам ринку праці досягається за рахунок впровадження нових освітніх траєкторій, систем дуальної освіти, зав'язків із підприємництвом тощо. На національному рівні відбувається удосконалення відповідних систем; на рівні закладів ВО – покращення відповідних моделей та освітніх програм. Велика увага приділяється покращенню умов життя та навчання здобувачів ВО;

3. Сприяння навчанню дорослих та навчанню протягом всього життя, відносно чого ЄС має відповідні цілі щодо соціальних прав. ВО дорослих має велике значення, може бути пов'язаною з підвищенням кваліфікаційного рівня та професійним зростанням. Політика ЄС спрямована на збільшення участі дорослих у ВО у контексті зеленого та цифрового переходів. Підтримка освіти

дорослих включає: поширення різних форм дуальної та заочної освіти; розширення програм перепідготовки, цільової підготовки, освітніх програм для пенсіонерів. ЄС сприяє вирішенню проблем навчання дорослих, надає підтримку на рівні систем освіти щодо адаптації населення до змін ринку праці. ЄС створює умови для розширення пропозиції освітніх послуг щодо навчання протягом життя, за рахунок якого громадяни можуть підвищити рівень кваліфікації. ЄС реалізує Lifelong Learning Programme, пропонуючи можливості для професійного зростання;

4. Підвищення відповідності освіти технологічним трендам, що тісно пов'язано із STEM-освітою. ЄС встановив цілі щодо STEM-освіти (45% зарахованих має бути до STEM-освіти, 32% здобувачів ВО мають навчатися у STEM-галузях ВО; 5% здобувачів ВО має припадати на докторські програми з ІКТ та ін.). ЄС підтримує розширення STEM-освіти, залучаючи бізнес. Розробляється система STEM-компетентностей; створюється єдиний ступінь для інженерів; створюються центри STEM-освіти. Розпочато реалізацію Стратегічного плану STEM-освіти. Це супроводжується активізацією інноваційної діяльності ЗВО, їх взаємодії з бізнесом, створенням інноваційних центрів тощо;

5. Розширення ролі інститутів ВО, формуючи релевантну пропозицію освітніх послуг належної якості. Роль ЗВО має національні відмінності, однак її реалізація є загальним завданням, реалізації чого сприяє політика ЄС. ЗВО розглядаються як основа європейських цінностей та способу життя, суспільної організації, демократії тощо. ЗВО відіграють унікальну роль на перехресті освіти, науки, інновацій. ЄС зміцнює європейський вимір ВО, діяльності ЗВО, реалізацію їх ролі, особливо у зеленому та цифровому переходах. ЗВО об'єднують велику кількість здобувачів ВО та викладачів, утворюють потужну соціальну силу, яка відповідає на глобальні перешкоди, вирішує важливі соціальні та економічні проблеми. ЄС створює умови для міжнародного співробітництва ЗВО (спільні стратегії, освітні програми, дослідницькі центри, освітні проекти, мобільність тощо), що включає збільшення фінансової підтримки з боку ЄС. Також ЄС сприяє автономності ЗВО, виконанню соціальних імперативів, цифровим трансформаціям, інтернаціоналізації. Для цього надається фінансова та інша підтримка;

6. Нарощування потенціалу національних систем ВО та ЗВО. Це розглядається як передумова покращення пропозиції освітніх послуг, передбачає перерозподіл ресурсів відповідно до встановлених цілей та пріоритетів, забезпечуючи достатність ресурсів. Участь ЄС у фінансуванні освіти розширюється, що доповнюється регулюючим впливом. Потенціал національних систем освіти охоплює: обсяг та якість людських ресурсів, фінансові, матеріально-технічні, інтелектуально-інформаційні ресурси. ЄС сприяє таким національним реформам щодо ресурсного забезпечення, особливо у країнах, що стали новими членами. Також ЄС збільшує фінансування ВО у

рамках програм: Erasmus+, Horizon Europe, Digital Europe, InvestEU, а також фондів, зокрема Європейського соціального фонду плюс. Рівень фінансової підтримки ВО досягається шляхом комбінування ресурсів країн-членів та ЄС. У цьому контексті удосконалюються моделі фінансування ВО на національному рівні. Окрім державного та приватного фінансування, це охоплює: застосування різних інструментів підтримки (інвестиції, гранти, кредити, гарантії); забезпечення релевантності попиту та пропозиції фінансування, диверсифікації джерел; ліквідацію прогалин у фінансуванні, особливо з точки зору відповідності вимогам ринку праці та ін. Враховуючи відмінності моделей фінансування ВО у країнах-членах, ЄС реформує свою фінансову політику, підвищує доступність фінансових ресурсів для ЗВО та здобувачів ВО, забезпечуючи реалізацію встановлених пріоритетів;

7. Підвищення рівня конкурентоспроможності ВО у світі та збільшення кількості ЗВО світового класу. Це охоплює всі системні рівні забезпечення функціонування сектору ВО (наднаціональний, національний та рівень ЗВО), а також усі аспекти діяльності ЗВО. Підвищення конкурентоспроможності ВО прямо пов'язане з її розвитком, підвищенням її якості, ефективності надання освітніх послуг, здійсненням наукової та інноваційної діяльності тощо. ЄС орієнтує свою політику передусім на підвищення конкурентоспроможності ВО у глобальному контексті. Основними діючими особами ринку ВО є ЗВО. Оцінка їх конкурентоспроможності здійснюється насамперед за рахунок відповідних міжнародних рейтингів. Також у ЄС створено Європейську обсерваторію сектору ВО та Інструмент бенчмаркінгу для ЗВО, які формують орієнтири для підвищення рівня конкурентоспроможності ЗВО та національних систем освіти. Основною метою є створення ЗВО світового класу, хоча їх розуміння ще недостатньо визначено (концентрація ресурсів; ефективність управління; успіхи у дослідницькій, навчальній, інноваційній діяльності; рівень наукових шкіл; міжнародні позиції; ступінь інтернаціоналізації тощо). Враховуючи відмінності систем ВО країн-членів, ЄС підтримує їх стратегії щодо реалізації цієї концепції.

Висновки. Розвиток ВО у ЄС детермінований рядом стратегічних імперативів, обґрунтування яких базується на: досягненні стратегічних цілей розвитку ВО, поставлених ЄС; урахуванні нових трендів розвитку економіки; забезпеченні відповідності ВО вимогам ринку праці; збільшенні рівня участі молоді у ВО; забезпеченні стабільного зростання сектору ВО. Спільні імперативи розвитку ВО у країнах ЄС пов'язані із забезпеченням економічного зростання, підвищенням рівня глобальної конкурентоспроможності ЄС, досягненням його інноваційного лідерства, збереженням політичного та культурного лідерства. Виокремлено напрями розвитку ВО ЄС, зокрема: підвищення доступності та якості освіти, рівня навчання протягом життя, забезпечення відповідності освіти технологічним змінам, розширення ролі ЗВО, збільшення потенціалу та рівня конкурентоспроможності ВО. Це буде досліджено у перспективних роботах.

Список використаних джерел:

1. Abramowitz K., Fischman W., Gardner H. Higher education in the twenty-first century: What's the mission? *Daedalus*. Vol. 153. Issue 2. 2024. P. 301–315. DOI: https://doi.org/10.1162/daed_a_02082.
2. Піфко О. Глобальні тренди у вищій освіті: перспективи розвитку та модернізації вітчизняної політики. *Правова держава*. № 52. 2023. С. 42–47. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2023.52.291721>.
3. Artyukhova N., Vorontsova A., Artyukhov A., Yehorova Y., Vasić S., Rubanov P., Vasylieva T. Analysis of trends in the structure of higher education market of European countries. *Knowledge and Performance Management*. 2024. Vol. 8, Issue 2. P. 91–108. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/kpm.08\(2\).2024.08](http://dx.doi.org/10.21511/kpm.08(2).2024.08).
4. Moser P., Feiel S. Kircher V. The (R)Evolution of European Education Policy: European Higher Education Alliances. *Berg Huettenmaenn Monatsh*, Vol.167. 2022. P.457–461. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00501-022-01276-6>.
5. Orechova M. Internationalisation of higher education in Central and Eastern Europe: Conceptualisation of the definition inside the region. *Acta Paedagogica Vilnensia*. Vol.46. 2021. P. 119–131. DOI: <https://doi.org/10.15388/ActPaed.46.2021.8>.
6. Garritzmann, J. L. (2023). Politics of higher education funding in (Western) Europe – And beyond. In J. Jungblut, M. Maltais, E. C. Ness, & D. Rexe (Eds.), *Comparative higher education politics*, Vol. 60. P. 121-155. Springer. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-25867-1_6.
7. Migliore A., Tagliaro C., Schaumann D., Hua Y. University hubs: Hybrid spaces between campus, work, and social spaces. In I. Mariotti E. Tomaz, G. Micek, C. Méndez-Ortega (Eds.), *Evolution of new working spaces (SpringerBriefs in Applied Sciences and Technology, Springer, Cham*. 2024. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-50868-4_5.
8. Galán-Cubillo E., Serrano-Cobos J., López-Navarrete A. J (2025). Understanding the European Universities Initiative as the new phase of European higher education integration. *European Educational Research Journal*. SAGE Publications. Vol. 23. Issue 3. DOI: <https://doi.org/10.1177/14782103241287579>.
9. Бульвінська О. Моделі університетської автономії в країнах ЄС: компаративний аналіз. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. Вип.1 (78). 2024. С. 155–169. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2024.1.12>
10. Mokski E., Leal Filho W., Sehnem S., Andrade Guerra J. B. S. O. D. Education for sustainable development in higher education institutions: An approach for effective interdisciplinarity. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. Vol.24. Issue 1. 2023. P. 96–117. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJSHE-07-2021-0306>.
11. Лупак Ж.П. Європейські стандарти у сфері вищої освіти та їх впровадження в Україні: виклики та можливості. *Альманах права*. Вип. 14. 2023. С.465–473. DOI: <https://doi.org/10.33663/2524-017X-2023-14-465-473>.
12. Антонюк В. Інтеграція української вищої освіти до європейського простору вищої освіти для розвитку людського капіталу. *Журнал європейської*

економіки. 2021. Т. 20. № 3 (78). С. 542–563. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2021.03.509>.

13. European Education Area. *European Commission*. URL: <https://education.ec.europa.eu>

14. European Higher Education Area. *European Higher Education Area*. URL: <https://ehea.info>.

15. Education and Training Monitor 2024. *European Commission*. URL: <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor/en/comparative-report/chapter-1.html>.

16. Education and training. *Eurostat*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training>.

Dmytro SVYNARENKO

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor,

Doctoral Student,

University of Customs and Finance,

Dnipro, Ukraine

 <https://orcid.org/0000-0003-3179-9129>

e-mail: kaf_mev@ukr.net

STRATEGIC IMPERATIVES AND DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION IN THE EU

Abstract. *Considering the progressiveness of the EU, the study of its strategies and policies in the development of higher education (HE) is an important scientific and practical task. The aim of the work is to identify strategic imperatives and the main directions of the prospective development of HE in the EU. It is noted that the determination of the imperatives and directions of HE development in the EU is based on the consideration of: the goals in this area set at the EU level; the problems of this sector; objective global conditions and the global context. The imperatives of the prospective development of HE in the EU are identified and explained, associated with: ensuring sustainable growth of the European economy; increasing the competitiveness of the economies of the Member States and the EU; achieving global scientific and innovation leadership of the EU; creating the prerequisites for cultural and political leadership of this union; ensuring a successful transition to sustainable development; effectively addressing social issues, particularly with regard to inequality. A separate explanation is provided regarding the influence of the sustainability paradigm on the development of HE in the EU and the changes envisaged by the European Green Deal in education. In general, the global context of HE development in the EU is outlined. It is noted that European universities have significant advantages for adapting to the consequences of this context. The main directions of higher education development in the EU are identified, namely: ensuring accessibility of higher education; improving*

the quality of HE and its alignment with labor market requirements; promoting adult learning and lifelong learning; enhancing the alignment of education with technological trends; expanding the role of HE institutions; building the capacity of national HE systems and universities; increasing the competitiveness of HE and creating world-class universities.

Keywords: *EU, higher education, strategy, goals, priorities, development imperatives, development directions, globalization, competitiveness.*

Надійшла до редакції: 01.05.2026

Пройшла рецензування: 15.05.2026

Прийнята до друку: 22.05.2026

Опублікована: 29.05.2026